

Anbefalinger om løft af fagligheden hos tosprogede elever

Resume

- **Fokus på faglighed og inklusion:** Lykkes man med at løfte det faglige niveau i folkeskolen for alle, men særligt de etniske minoritetsbørn, er mange integrationsproblemer kommet et stort skridt nærmere afvikling. Nøglen ligger i at prioritere faglighed, inklusion og ledelsesmæssigt fokus.
- **Spredning og kvoter løser ikke alt:** Rådet fraråder, at blikket fastlåses på en spredning af tosprogede elever med tvang i den tro, at det faglige niveau løftes alene ved at flytte rundt på elever. Men vi anerkender, at der er en klassekammerateffekt, og at det for nogle skoler med særligt mange ressourcetsvage elever kan være en løsning at sprede dem. Men at gøre dette på baggrund af etnicitet alene er diskriminerende og ikke en farbar vej.
- **Skolerne med i de boligsociale helhedsplaner:** Mange af skolerne som har en høj koncentration af tosprogede elever og lav faglighed er ofte placeret i socialt udsatte boligområder. Alligevel er skolen ikke en del af de boligsociale helhedsplaner, der er udviklet for at løse de problemer, der eksisterer.

Baggrund

En PISA-undersøgelse fra 2015 dokumenterer, at vi står overfor en udfordring i forhold til fagligheden hos de tosprogede elever. Undersøgelsen viser, at tosprogede elever og særligt de tosprogede drenge får lavere karakterer end etnisk danske elever. I både naturfag, dansk og matematik, klarer de tosprogede elever sig endda markant dårligere end etnisk danske elever. Samtidig mener eksperter, at klassekvotienter med over 40 procent tosprogede elever, kan have en negativ indvirkning på fagligheden (Berlingske marts 2017).

Selvom der findes skoler med en høj andel af tosprogede elever, der har en høj faglighed og gode resultater, står det dog klart, at nogle skoler med høj andel af tosprogede elever har en udfordring i forhold til at få alle børns faglige niveau løftet.

Tal fra Danmarks Almene Boliger viser, at unge, der som minimum opnår karakteren 4 i folkeskolens afgangsprøve i dansk og matematik, klarer sig markant bedre i fremtiden sammenlignet med dem, som ligger under dette niveau.¹

Rådet anbefaler derfor, at man fokuserer indsatsen på kerneområder som dansk og matematik, og der ydes en endnu større indsats for, at alle elever kommer over denne tærskel, der er så afgørende for de unges fremtid.

---

¹ <https://bl.dk/nyheder-presse/nyheder/2016/10/bl-lad-os-fokusere-paa-intelligensreserven-i-de-udsatte-omraader/>

Styrk inklusion og faglighed i skolen

Rådet mener, at indsatsen i skolen skal fokusere på inklusion og at styrke de etniske minoritets elever fagligt.

Nogle er dårligere stillet allerede fra start i skolen, fordi de ikke har det samme sproglige niveau som deres etnisk danske kammerater. En del af børnene kender heller ikke de kulturelle omgangsformer, der værdsættes i skolen. For især drengene kan det skabe grobund for en ond cirkel, hvor både de selv og deres lærere på forhånd opgiver deres potentiale til at klare sig godt i skolen og over tid skaber en modkultur omkring hård maskulinitet.

Når de ikke klarer sig godt i skolen, og de oplever, at de ikke passer ind i skolens sæt af normer og regler, begynder de at opgive projektet med at gå i skole og få en uddannelse. Det giver sig udslag i skolemodstand og i stedet søger de styrke og anerkendelse et andet sted. Det ses på tværs af samfund, at socialt og kulturelt marginaliserede drenge har tendens til søge sammen i grupper om at være seje og hårde, når de oplever, at de ikke lever op til skolens krav og i stedet ser de skævt til de drenge, der overholder skolens regler og normer. De drenge, der oplever, at de kan noget i skolen, bliver ofte revet med og må agere seje for ikke at være udenfor.

Samtidig er nogle lærere for hurtige til at opgive dem, hvis de træder ved siden af, i stedet for at give dem støtte og hjælpe dem tilbage på ret kurs. Det får senere betydning for deres videre uddannelsesniveau og senere deltagelse på arbejdsmarkedet. Det er afgørende, at lærerne i folkeskolen tager hånd om hvert enkelt barn og sikrer, at de oplever støtte, positive forventninger, og at deres potentiale til at klare sig godt nu og i fremtiden anerkendes. Der er mange lærere, der allerede gør dette, men Rådet anbefaler, at der på skolerne gøres et målrettet pædagogisk arbejde for at sikre det som almen praksis.

For at sikre inklusionen af de etniske minoritets elever er det vigtigt, at der også blandt lærerne på skolerne afspejles en højere grad af etnisk diversitet. Rådet anbefaler derfor, at skolerne fokuserer aktivt på at skabe en mere mangfoldig personalesammensætning, og at skole-hjem-samarbejdet bruges til at sikre, at skolen sammen med forældrene styrker inklusionen af det enkelte barn. Forældre skal i høj grad inviteres til deltage og engagere sig børnenes skolegang, dog uden tvang. Det er vigtigt, at det gøres på en måde, hvor forældrene føler sig velkomne, respekteret, involveret og værdsat.

Det er også vigtigt, at mindske gabet mellem de tosprogede og etniske danske elever allerede inden de starter i skolen. Man kunne derfor med fordel give børnene større opmærksomhed i overgangssituationerne mellem hjem og daginstitution, daginstitution og folkeskole. Det er ofte i disse situationer, at vi taber flere af børnene, fordi de ikke får den tilstrækkelige støtte i - en for dem - svære overgangsperioder.

Eksempel: Søndervangsskolen i Aarhus har en god tilgang til skole-hjem-samarbejdet. Blandt andet foretages dialogen med de etniske minoritets elever forældre ud fra en anerkendende tilgang og et ressourcesyn.

Differentieret undervisning

Endvidere burde undervisningen differentieres, så den tog bedre højde for, at eleverne har forskellige forudsætninger for at følge med i undervisningen.

For at gøre det muligt, er det nødvendigt, at folkeskolen får nogle rammer, som gør den differentieret læringsstil mulig i praksis. Folkeskolerne kan ikke præstere bedre end de rammer, der er givet rent politisk.

Det kræver, at området får tilført flere økonomiske ressourcer. Rådet har desværre i flere tilfælde erfaret, at midler, som er særligt målrettet til at hæve fagligheden for de tosprogede elever, i stedet ender med at blive brugt på andre formål.

Rådet anbefaler derfor, at skolerne bliver mere opmærksomme på, at pengene afsat til de tosprogede faktisk bruges til at styrke disse elever fagligt.

Sproglige kompetencer

Der er ingen tvivl om, at elevernes sproglige kompetencer er en afgørende forudsætning for at følge med undervisningen på alle planer. For at sikre det sproglige niveau hos eleverne kunne man med fordel bruge sprogscreeningsværktøjerne anderledes, end det bliver gjort i dag.

I dag bruges det hovedsageligt til en kortlægning af, hvor mange og hvilke børn, der klarer sig mindre godt sprogligt. Men det foregår uden, at der sker en systematisk opfølgning. Kortlægningen i sig selv tjener ikke noget formål. Det bidrager kun til en yderligere stigmatisering af de tosprogede elever, som bestemt ikke gavner deres situation.

I stedet burde man bruge resultaterne og kortlægningen til, at lave en målrettet indsats overfor de børn, som har behov for at få stimuleret deres sprog. Via en systematisk og metodisk opfølgning med testede værktøjer, som kan give børnene de manglende sproglige kompetencer.

Spredning og kvoter løser ikke alt

Rådet mener, at indsatsen i skolen skal fokusere på inklusion og at styrke de etniske minoritetselever. Skoler som har en høj koncentration af de tosprogede elever og lav faglighed er ofte placeret i de socialt udsatte boligområder. Men det er faktisk et fåtal af de skoler, der oplever problemer, hvor elevsammensætningen afspejler befolkningssammensætningen i skoledistriktet. Problemet for langt de fleste skoler er, at de ressourcestærke forældre ikke melder deres børn ind i den lokale folkeskole, men derimod vælger at sætte deres børn i en anden skole, længere væk fra hjemmet.

Rådet anser det for et – i de fleste tilfælde – unødvendigt og drastisk indgreb at tvinge eleverne til at flytte skole. Det skal kun gøres i særligt nødvendige tilfælde og altid med omtanke for det enkelte barns trivsel. Det kan vise sig at skabe nye eller flere problemer for eleverne, hvis de uden videre rykkes ud af deres vante rammer og lokalmiljø.

Forskning viser, at en spredning i sig selv ikke nødvendigvis løser problemerne. Effekten er blot, at man spreder problemerne ud på et større område, som dermed optræder mindre synlige i statistikkerne. Dette påpeger flere eksperter; blandt Anna Piil Damm fra Århus Universitet og Jakob Norvig Larsen fra Statens Byggeforskningsinstitut.

Derudover findes der kommuner, eksempelvis Ishøj, hvor en spredningspolitik ikke giver megen mening, da koncentrationen af tosprogede er så høj, at det ville kræve en fordeling på tværs af kommunegrænser.

En spredning via lovgivning kan give mening i særlige situationer, hvor der fx er en klasse med ekstraordinære mange udfordrede elever eller ballademagere, om man vil. I en sådan situation kan det være en næsten umulig opgave for lærerne, at yde tilstrækkelig med støtte til at løfte eleverne fagligt. Her kan opløsning af klassen give mening for at kunne håndtere de enkelte elever hensigtsmæssigt og sikre, at det ikke går ud over, de andre elever, som gerne vil følge med i undervisningen.

Eksempel: Sønderborg Kommune har oplevet positiv effekt ved at sprede eleverne fra en skole med mange problemer.

Skolerne ind i de boligsociale helhedsplaner

Rådet mener, at indsatsen i skolen skal fokusere på inklusion og at styrke de etniske minoritets elever. Skolerne med en høj koncentration af tosprogede elever og lav faglighed er ofte placeret i socialt udsatte boligområder. Alligevel er skolen ikke en del af de boligsociale helhedsplaner, der er udviklet for at løse de problemer, der eksisterer. Det er underligt, at en institution der efter Rådets mening har potentiale til at være den største integrationsmotor i området, ikke er tænkt ind i en indsats, der skal forbedre forholdene for områdets beboere. Rådet mener, at man ved at tænke den lokale folkeskole ind i helhedsplanen, kan medvirke til at gøre den til et attraktivt valg for områdets forældre.